

دانشگاه تهران

دانشکده حقوق و علوم سیاسی

طرح درس: اقتصاد سیاسی ایران معاصر

مشخصات درس:

الف - عنوان درس: اقتصاد سیاسی ایران

ب - مقطع: کارشناسی ارشد

ج - تعداد واحد: ۲ واحد

د - نوع درس: نظری - اصلی

قسمت اول :

دروس اقتصاد سیاسی ایران تلاش خواهد شد تا تعادل بین نظام های سیاسی و شیوه های تولید مورد بررسی قرار گیرد.
برای نیل به این هدف ابتدا در بحث تئوری های اقتصاد سیاسی، این مباحث تدریس می شود:

- مبانی مفهومی اقتصاد سیاسی
- نظریه ها و رهیافت های اقتصاد سیاسی
- اقتصاد سیاسی توسعه

قسمت دوم :

پس از آگاهی یافتن دانشجویان از حوزه عملکرد اقتصاد سیاسی، این مباحث تدریس می شود:

- کلیاتی درباره توسعه اقتصادی
- نیروها و مولفه های تاثیرگذار در روند اقتصاد سیاسی ایران معاصر

قسمت سوم :

پرداخته می شود به :

- اقتصاد سیاسی ایران در عصر رضاشاه
- اقتصاد سیاسی ایران در عصر محمد رضاشاه
- اقتصاد سیاسی ایران در عصر جمهوری اسلامی ایران

قسمت چهارم:

- برنامه های توسعه در عصر جمهوری اسلامی ایران
- جهانی شدن و تاثیرات آن بر اقتصاد سیاسی ایران

قسمت پنجم:

- تاثیر تحریم های بین المللی بر اقتصاد سیاسی ایران
- نقش و جایگاه انرژی (نفت و گاز) در اقتصاد سیاسی ایران

قسمت ششم:

- نفرین منابع و بیماری هلندی در اقتصاد سیاسی ایران
- عوامل موثر در ناکارآمدی روند توسعه در اقتصاد ایران

نهاییان ذکر است:

اگر چه فرایندهای نوسازی در اقتصاد سیاسی ایران از اواخر قرن نوزدهم آغاز شده است ولی این امر پیوسته تحت تاثیر نیازهای داخلی، ضرورت های منطقه ای و تحولات بین المللی قرار داشته است. اقتصاد سیاسی ایران رانمی توان تنها تحت تاثیر مولفه های درون ساختاری دانست بلکه شکل بندی های اقتصاد بین الملل و همچنین تحولاتی که منجر به ظهور سرمایه داری جهانی گردیده است در گسترش نوسازی، توسعه اقتصادی و نهایتاً در ساختار اقتصاد سیاسی ایران معاصر نقش موثری را ایفا نموده است.

منابع:

- ۱- احمدی امویی، بهمن (۱۳۵۸)، اقتصاد سیاسی جمهوری اسلامی، چاپ سوم، تهران: انتشارات کام نو.
- ۲- شیخ زاده، حسین (۱۳۸۵)، نخبگان و توسعه ایران، تهران: انتشارات باز.
- ۳- غطیسی، حسین (۱۳۷۱)، مدارهای توسعه نیافتگی در اقتصاد ایران، تهران: نشرنی.
- ۴- غنی زاده، موسی (۱۳۷۷)، تجد طلبی و توسعه در ایران، تهران: نشر مرکز.
- ۵- قهیمی، ابوالحسن ودانایی فرد، حسن (۱۳۸۵)، بروکراسی و توسعه در ایران، تهران: انتشارات رسا.
- ۶- دیلم، فلور، (۱۳۷۱)، اتحادیه کارگری و قانون کار در ایران، ترجمه ابوالقاسم سری، تهران: انتشارات توس.
- ۷- کاتوزیان، محمد علی هایون، (۱۳۸۵)، اقتصاد سیاسی ایران، ترجمه محمد رضا نفضی و کابینه عزیز، چاپ دوازدهم، تهران: نشر مرکز.
- ۸- کرزاده کرمانی، محمد (۱۳۸۰)، اقتصاد سیاسی جمهوری اسلامی ایران، تهران: انتشارات وزارت امور خارجه.
- ۹- مصلی نژاد، عباس (۱۳۹۷)، سیاست گذاری اقتصادی، مدل، روش و فرایند، تهران: انتشارات رخداد نو.
- ۱۰- مصلی نژاد، عباس (۱۳۹۷)، دولت و توسعه اقتصادی در ایران (با حذف و افزوده های جدید)، تهران: نشرنی.
- ۱۱- مصلی نژاد، عباس (۱۳۹۷)، آسیب شناسی توسعه اقتصادی در ایران (با حذف و افزوده های جدید)، تهران: انتشارات اختران.
- ۱۲- مصلی نژاد، عباس (۱۳۹۶)، اقتصاد سیاسی ایران معاصر، تهران: انتشارات دانشگاه تهران.

دانشگاه تهران

دانشکده حقوق و علوم سیاسی

گروه: علوم سیاسی

طرح درس: مسائل شمال-جنوب

استاد درس: دکتر عباس مصطفی نژاد

مشخصات درس:

الف- عنوان درس: مسائل شمال- جنوب

ب- مقطع: دکتری

ج- تعداد واحد: ۲ واحد

د- نوع درس: نظری- اصلی

تشریح درس:

نابرابری، ویژگی بارز جامعه جهانی معاصر است. نابرابری موجود را می توان به شیوه های مختلفی بیان کرد. نگرش تقسیم کشورهای جهان به دو دسته و یا بیشتر مبتنی بر این باور است که دنیا از دو گروه متضاد و متفاهم تشکیل شده است.

اصطلاحات دوگانه ای نظیر شمال - جنوب، فقیر و غنی، مرکز و پیرامون، توسعه یافته و توسعه نیافته و ... از همین دیدگاه نشأت گرفته است. اصطلاح شمال - جنوب برای نخستین بار توسط صاحب نظر جغرافیای سیاسی آلمانی به نام "کارل هاوس هوفر" قبل از جنگ جهانی دوم به کار برده شده است.

این مفهوم بعد از جنگ جهانی دوم، دیگر به معنای "جغرافیای سیاسی" به کار برده نشد و از سوی محافل سیاسی و برخی سازمان های بین المللی در "ادبیات اقتصادی" متداول گردید.

مقدمه:

واژه "جنوب" برای برحمت نمودن نظم "ناعادله جهانی" به کار گرفته شده است. این مساله از طریق دوگانه کردن بیان توسعه، بین شمال ثروتمند یعنی کشورهای توسعه یافته آمریکای شمالی و اروپای غربی (به اضافه ژاپن، استرالیا و زلاندنو) و جنوب فقیر یعنی آفریقا، آسیا، آمریکای لاتین و حوزه دریای کارائیب (کوبا، نیکاراگوئه، مکزیک، ونزوئلا و پاناما) می باشد.

شایان ذکر است: روابط شمال-جنوب و نیز چالش های کشورهای جنوب، مهم ترین، دشوارترین و پیچیده ترین "مساله قرن گذشته و عصر حاضر" می باشد. رهیافت شمال-جنوب شایع ترین "گفتمان پیرامون بیان پدیده فقر جهانی" است.

نظم نوین جهانی پس از جنگ دوم جهانی، در چارچوب نظام دو قطبی و فضای جنگ سرد با قواعد خاص خود تعریف شده است. مسایل کشورهای شمال-جنوب متأثر از ساختار نظام بین الملل و دگرگونی های داخلی کشورهای در حال توسعه جنوب (کره جنوبی، هنگ کنگ، سنگاپور و تایوان) بود.

یادآوری شود: از ربع آخر قرن بیستم با فروپاشی اتحاد جماهیر سوسیالیستی شوروی، محور کشمکش های جهانی از شرق - غرب به شمال-جنوب انتقال یافته و با افزایش کشورهای تازه استقلال یافته (جداشده از شوروی سابق) به شمار کشورهای جنوب، به روند فقیر شدن جنوب شتاب بیشتری بخشیده است. "پدیده جهانی شدن"، بسیاری از الگوهای رفتاری گذشته در بخش های مختلف اقتصادی، سیاسی، فرهنگی، امنیتی و... رازیر سوال برده است. تحت این شرایط نگرش های گذشته به دولت، جامعه، توسعه، امنیت، هویت و... دچار چالش های بنیادی شده است.

آثار جهانی شدن ضرورت " تجدید نظر در الگوهای رایج و متداول روابط شمال- جنوب " و توسعه همکاری های جنوب- جنوب را از یک طرف و آسیب شناسی سیاست های نوسازی و توسعه ملی و باز اندیشی الگوها و مدل های توسعه با ملاحظات بهنجاری، انسانی و زیست محیطی را از طرف دیگر ایجاب می کند.

لازم به یادآوری است : جهانی شدن منجر به سست شدن پایه های نظریه شمال- جنوب به عنوان یک چارچوب تحلیلی برای تبیین علل فقر جهانی شده است.

اهداف اصلی درس شمال-جنوب:

مطالعه و بررسی نظری-تجربی مسایل شمال-جنوب با تاکید بر حوزه اقتصاد سیاسی بین المللی و
و اکاوی تاثیر جهانی شدن بر روابط شمال-جنوب: تهدیدها و فرصت ها.

رئوس مطالبی که در این درس مورد بررسی قرار خواهد گرفت:

۱- کلیات (مفهوم شناسی و چستی شمال- جنوب)

۲- روابط شمال- جنوب از سال ۱۹۴۵ تا ۲۰۰۰ میلادی

۳- رهیافت‌های اصلی

الف- نظریه‌های توسعه

الف-۱) مکتب نوسازی: اواخر دهه ۱۹۵۰

الف-۲) مکتب وابستگی: اواخر دهه ۱۹۶۰

الف-۳) مکتب نظام جهانی: اواخر دهه ۱۹۷۰

ب- سنت مارکسیستی

ج- عناصر جهانی شدن اقتصاد و نیروهای محرک آن

۴- اقتصاد سیاسی بین المللی

الف- اقتصاد جهانی و شکاف توسعه شمال-جنوب

ب- نظریه‌های جدید در تجارت بین الملل

ج- اقتصاد پسادرن

۵- سازمان های بین المللی و روابط شمال- جنوب (ماہیت و ارزیابی عملکرد آن ہا)

الف- صندوق بین المللی پول IMF – International Monetary Fund

ب- بانک جهانی WB- World Bank

ج- سازمان تجارت جهانی WTO- World Trade Organization

د- اسکا پ United Nations Economic & Social Commission for Asia & the Pacific

ESCAP / UNESCAP

۵- یونیدو United Nations Industrial Development Organization

UNIDO

و- اونکتاد United Nations Conference on Trade and Development

UNCTAD

۶- چالش‌های جنوب

الف- توسعه و توسعه نیافتگی: مولف تاریخی- ساختار داخلی

ب- سیاست‌ها و راهبردهای توسعه: تعدیل‌ناوشکست‌ها

ج- فقر و گرسنگی و سوء تغذیه

د- افزایش جمعیت و محرومیت

ه- نابرابری‌های اجتماعی و اقتصادی

و- ناآزادی‌های سیاسی (نبود آزادی‌های سیاسی)

ز- ناآزادی‌های اقتصادی (نابرابری‌های اقتصادی)

ح- تضاد سنت و مدرنیته

ت- آلودگی‌های زیست محیطی (آلودگی‌های آب، خاک، هوا، ...)

ی- کسری تراز پرداخت‌ها

ک- تورم، رکود و رکود تورمی

ل- بیکاری

م- بی‌ثباتی سیاست‌های اقتصادی

ن- حاشیه‌نشینی

ق- بی‌سوادی

ر- شیوع بیماری‌ها و نبود بهداشت عمومی

ش- تش‌های دینی، قومی، زبانی، نژادی و ...

۷- نقش آفرینان در روابط شمال- جنوب

الف- قدرت های بزرگ

ب- شرکت های چند ملیتی

ج- سازمان های منطقه ای و فرامنطقه ای

۸- جهانی شدن شمال- جنوب

الف- جهانی شدن: تعاریف و نظریه ها

ب- جهانی شدن و اقتصاد سیاسی بین المللی

ج- جهانی شدن، نابرابری و توسعه

د- جهانی شدن و جنوب: تهدیدها و فرصت ها

ه- همکاری های بین المللی در عصر جهانی شدن

۹- همکاری های شمال-جنوب

الف- تلاش برای کاهش فقر جهانی

ب- جلوگیری از رشد جمعیت

ج- پیش گیری از شیوع بیماری ها

د- پیش گیری از آلودگی های زیست محیطی

ه- مهاجرت و فرار مغزها

و- خلع سلاح جنوب

ز- بحران بدهی های جنوب

ح- مواد مخدر، تروریسم، پول شویی و...

ت- حقوق بشر

ی- آزادسازی تجاری و مسایل پولی و مالی بین المللی

۱۰- همکاری های جنوب- جنوب

الف- منطقه گرایی اقتصادی

ب- انتقال دانش و فناوری

ج- اصلاح ساختارهای داخلی (سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و...)

د- سیاست های زیست بوم (ایران، عراق، عربستان و کویت)

ه- انرژی

و- سرمایه گذاری های مشترک

ز- سازمان ها و پیمان های منطقه ای

۱۱- همکاری های شمال-شمال

الف- همکاری های سیاسی: ناتو

ب- همکاری های اقتصادی: اتحادیه اروپا

ج- همکاری های دفاعی- امنیتی

د- همکاری های رسانه ای

ه- همکاری های زیست محیطی

و- نظم نوین جهانی (مدیریت نظام اقتصاد جهانی)

۱۲- نظریه هنجارگذاری بین المللی در دنیای پسا غربی

۱۳- دیپلماسی اقتصادی شمال- جنوب در قرن بیست و یکم

۱۴- چشم اندازهای جدید درباره فقر جهانی

الف- چالش ها و انتقادات به رهیافت سنتی شمال- جنوب

Bretton Woods Approach

ب- رهیافت نظام برتون وودز

United Nations Approach

ج- رهیافت سازمان ملل متحد

منابع:

- ۱- مصطفی نژاد، عباس (۱۳۹۸)، نهادگرایی و جهانی شدن، تهران: انتشارات دانشگاه تهران.
- ۲- مصطفی نژاد، عباس (۱۳۹۸)، اقتصاد سیاسی بین المللی، تهران: انتشارات دانشگاه تهران.
- ۳- مصطفی نژاد، عباس (۱۳۹۸)، اقتصاد سیاسی مبانی، کارکرد و فرایندها، تهران: انتشارات دانشگاه تهران.
- ۴- مصطفی نژاد، عباس (۱۳۹۶)، اقتصاد سیاسی ایران معاصر، تهران: انتشارات دانشگاه تهران.

دانشگاه تهران

دانشکده حقوق و علوم سیاسی

گروه : سیاست‌گذاری عمومی

طرح درس : سیاست‌گذاری اقتصادی

استاد: دکتر عباس مصطفی‌نژاد

مشخصات درس

الف - عنوان درس : سیاست‌گذاری اقتصادی

ب - تعداد واحدها : ۲ واحد

ج - نوع درس : نظری-اصولی

شناخت درس

برای کاربردی کردن علم اقتصاد و مدیریت اقتصادی گروه سیاست‌گذاری عمومی بر آن شده است تا درسی تحت عنوان سیاست‌گذاری اقتصادی که سناخه‌ای از سیاست‌گذاری عمومی است را در قالب یک درس دو واحدی ارائه نماید.

سیاست‌گذاری اقتصادی به عنوان یک رشته تحصیلی دانشگاهی از سال ۱۹۵۲ در "دانشگاه پرینستون" مطرح گردید.^۱ اساتید این دانشگاه بر این باور بودند که زیرساخت‌های قدرت را از طریق توسعه‌ی معایم علمی می‌بایست پی‌گیری نمود. یکی از شاخص‌های قدرت نرم در آمریکا، توسعه‌ی علمی و دانشگاهی از زمان جنگ دوم جهانی بوده است. بنابراین، سیاست‌گذاری اقتصادی هم به عنوان بخشی از این ضرورت دارای اهمیت ویژه گردید.

قدرت نرم عبارت است از: تولید توانایی که از طریق آن بتوان جزایمیت‌های علمی، فرهنگی، اجتماعی، سیاسی، آکادمیک و... را برای گروه‌های مختلف اجتماعی به وجود آورد.

برنامه نویسان راهبردی، اعتقاد دارند که سیاست‌گذاری اقتصادی بخشی از "توسعه درون‌ساختاری" کشورها محبوب می‌شود، بنابراین لازم است تا زمینه‌های تحقق چنین فرآیندی ایجاد شود.

گسترش رشته‌ی سیاست‌گذاری اقتصادی در جهان امروز از این جهت اهمیت دارد که از یک سو، مایمیت علمی و آکادمیک دارد و از سوی دیگر، پاسخ‌گویی نیازهای اقتصادی دنیا بعد از جنگ دوم جهانی بوده است.

قسمت اول : کلیاتی درباره‌ی سیاست‌گذاری اقتصادی

- ۱- تبیین شاخص‌های مفهومی سیاست‌گذاری اقتصادی
- ۲- عناصر و اجزای تشکیل دهنده‌ی ساختار سیاست‌گذاری اقتصادی

قسمت دوم : نظریه و روش‌شناسی در سیاست‌گذاری اقتصادی

- ۱- نقش روش و نظریه در سیاست‌گذاری اقتصادی
- ۲- رهیافت‌های روش‌شناختی در سیاست‌گذاری اقتصادی
- ۳- نظریه‌های نظری تحلیلی در سیاست‌گذاری اقتصادی

قسمت سوم : الگوهای تحلیل سیاست‌گذاری اقتصادی

- ۱- الگوی تحلیل راهبردی در سیاست‌گذاری اقتصادی
- ۲- الگوی تحلیل مرحله‌ای در سیاست‌گذاری اقتصادی
- ۳- الگوی تصمیم‌گیری در سیاست‌گذاری اقتصادی
- ۴- الگوی سازمان، سلسله‌مراتب و شبکه در سیاست‌گذاری اقتصادی
- ۵- نقش سازمان‌ها و نهادهای فرادولتی در سیاست‌گذاری اقتصادی

قسمت چهارم : نسبت های مالی و سیاست گذاری اقتصادی

- ۱- نقش راهبردی مالی در سیاست گذاری اقتصادی
- ۲- نقش «نسبت مالی» در سیاست گذاری اقتصادی
- ۳- نقش نسبت های نقدینگی در سیاست گذاری اقتصادی
- ۴- نقش نسبت سودآوری در سیاست گذاری اقتصادی
- ۵- معایب شرکت ها در محاسبه ی نسبت های مالی

قسمت پنجم : مسؤلیت اجتماعی دولت در سیاست گذاری اقتصادی

- ۱- رابطی سیاست گذاری اقتصادی و مسؤلیت اجتماعی دولت
- ۲- قابلیت ساختاری دولت در اجرای مسؤلیت اجتماعی
- ۳- ناهای مسؤلیت اجتماعی دولت در روند سیاست گذاری اقتصادی
- ۴- مسؤلیت اجتماعی دولت در قبال بخش خصوصی در فرآیند سیاست گذاری اقتصادی
- ۵- نظریه های مسؤلیت اجتماعی دولت در روند سیاست گذاری اقتصادی
- ۶- حوزه های مسؤلیت اجتماعی دولت در روند سیاست گذاری اقتصادی

قسمت ششم : بهره گیری از نظریه های توریک در روند سیاست گذاری اقتصادی

- ۱- مکانیسم بهره گیری از نظریه های کلاسیک در روند سیاست گذاری اقتصادی

- ۲- کاینیم بهره‌گیری از نظریه‌های نئوکلاسیک در روند سیاست‌گذاری اقتصادی
- ۳- کاینیم بهره‌گیری از نظریه‌ی کاتب‌کمی و محاسنی در روند سیاست‌گذاری اقتصادی
- ۴- کاینیم بهره‌گیری از نظریه‌ی کمی محاسنی در روند سیاست‌گذاری اقتصادی
- ۵- کاینیم بهره‌گیری از نظریه‌ی اقتضایی در روند سیاست‌گذاری اقتصادی

قسمت هشتم : فرآیند تحول تاریخی اجرایی سیاست‌گذاری اقتصادی

- ۱- ضرورت‌های تاریخی ساختاری در روند سیاست‌گذاری اقتصادی
- ۲- تبیین زیرساخت‌های توریک - تحلیلی در روند سیاست‌گذاری اقتصادی
- ۳- سازمان‌دهی نهاده در فرآیند سیاست‌گذاری اقتصادی
- ۴- کاینیم بهره‌گیری از سازمان در روند سیاست‌گذاری اقتصادی
- ۵- استانداردسازی الگوهای رفتار سازمانی در روند سیاست‌گذاری اقتصادی
- ۶- ارتقای سطح عوامل و ابعاد محتوایی در روند سیاست‌گذاری اقتصادی

قسمت نهم : روند محاسنی ساخت‌های سیاست‌گذاری اقتصادی

- ۱- سیاست‌گذاری اقتصادی رفاه‌محور (۱۹۵۰-۱۹۳۰)
- ۲- سیاست‌گذاری اقتصادی در شرایط تصمیمات دوران ساز (۱۹۶۰-۱۹۵۰)
- ۳- سیاست‌گذاری اقتصادی رشد‌محور و تحول‌گرا (۱۹۸۰-۱۹۶۰)

۴- سیاست‌گذاری اقتصادی کثرت‌گرایانه و مشارکتی (۲۰۱۰-۱۹۸۱)

قسمت نهم : ظرفیت‌سازی در سیاست‌گذاری اقتصادی

۱- ظرفیت‌سازی از طریق تحولات تکنولوژیک

۲- راهبردهای کلاسیک ظرفیت‌سازی در سیاست‌گذاری اقتصادی

۳- راهبردهای فرامدرن در ظرفیت‌سازی

قسمت دهم : نقش تجارت بین‌الملل در سیاست‌گذاری اقتصادی

۱- شاخص‌های تجارت بین‌الملل در فضای جهانی شدن

۲- نقش مدیریت تجارت بین‌الملل در سیاست‌گذاری اقتصادی کشورها

۳- نقش شرکت‌های چندملیتی در سیاست‌گذاری اقتصادی واحدهای سیاسی

منابع فارسی

- ۱ سنیکلیتر، جوزف؛ ۱۳۸۲، جهانی سازی و مسائل آن (حسن گلرین، مترجم)، تهران: نشرنی.
- ایران نژادپاریزی، مهدی و ساسان کوهر، پرویز؛ ۱۳۷۱، سازمان و مدیریت از تئوری تا عمل، تهران: موسسه عالی بانکداری.
- باران، پل؛ ۱۳۷۸، اقتصاد سیاسی رشد (کاوه آزادش، مترجم)، تهران: خوارزمی.
- بانک جهانی؛ ۱۳۸۱، مبارزه با فقر، تهران: سازمان مدیریت و برنامه ریزی.
- مشیرزاده، حمیرا؛ ۱۳۸۴، تحول در نظریه های روابط بین الملل، تهران: انتشارات سمت.
- ملک محمدی، حمیدرضا؛ ۱۳۹۳، مبانی و اصول سیاست گذاری عمومی، تهران: انتشارات سمت.
- مصلی نژاد، عباس؛ ۱۳۹۵، سیاست گذاری اقتصادی، تهران: رخ داد نو.
- مصلی نژاد، عباس؛ ۱۳۹۵، دولت و توسعه اقتصادی در ایران، تهران: نشرنی.
- نتاج امیری، سعید؛ ۱۳۸۸، آسیب شناسی برنامه های توسعه اقتصادی ایران، تهران: انتشارات مرکز تحقیقات استراتژیک.
- نصیرزاده، غلامرضا و زارع، مهدی؛ ۱۳۸۹، تکنولوژی برتر، تهران: انتشارات مدیر فردا.
- وبر، ماکس؛ ۱۳۷۲، اخلاق پروتستانی و روح سرمایه داری (محمد صبوری، مترجم)، تهران: انتشارات سمت.
- وحید، مجید؛ ۱۳۸۳، سیاست گذاری عمومی، تهران: نشر میزان.
- هاروی، دیوید؛ ۱۳۷۶، جهانی شدن جدید سرمایه داری و جهان سوم، تهران: انتشارات کیوان.

دانشگاه تهران

دانشکده حقوق و علوم سیاسی

گروه: سیاست‌گذاری عمومی

طرح درس: اقتصاد برای سیاست‌گذاری

مشخصات درس:

الف- عنوان درس: اقتصاد برای سیاستگذاری

ب- مقطع: دکتری

ج- تعداد واحد: ۲ واحد

د- نوع درس: نظری- اصلی

هدف:

امروزه بحث اهمیت مسایل اقتصادی در حیطه علوم سیاسی، بخشی بدی تلقی می شود، لذا سیاستمداران، با اولیتی گسترده نیازمند به شناسائی عوامل اقتصادی و نحوه به کارگیری آن ها در حیطه کاننیرم های سیاسی می باشند، از اینرو با توجه به اینکه دانشجویان دکتری رشته سیاستگذاری عمومی ممکن است در طول دوره های کارشناسی و کارشناسی ارشد واحدهای مرتبط با درس اصول علم اقتصاد، اقتصاد خرد و اقتصاد کلان را نگذرانیده باشند و شاید پیوستگی و حساسیت این درس با رشته سیاستگذاری عمومی برای آن ها مشخص نبوده باشد، لذا گروه علوم سیاسی بر آن شد تا درسی تحت عنوان "اقتصاد برای سیاستگذاری" ارائه نماید، که این درس دربرگیرنده اصول علم اقتصاد، مدیریت اقتصادی، اقتصاد بازار و ارتباط این مفاهیم با استراتژی های سیاسی می باشد.

علاوه بر اهمیت نظری موضوع، این درس به لحاظ عملی نیز جایز اهمیت می باشد و با توجه به تحولات در حال وقوع در جهان و تغییرات کلان اقتصادی ایران و پدید های تأثیرات اقتصادی ناشی از تنش های هسته ای، تحریم ها، لزوم اقدام عملی برای تحقق سیاست های اصل ۴۴ قانون اساسی، تصمیم به ایجاد تغییرات زیربنائی در سامانه اقتصاد دولتی و شتاب در حرکت به سوی خودکفائی از اهمیت فوق العاده ای برخوردار خواهد بود. لذا ارائه این درس برای فراهم نمودن زمینه های تخصصی لازم در جهت پیشبرد اهداف علمی دانش آموختگان علم سیاست ضروری به نظر می رسد.

قسمت اول: اصول علم اقتصاد

۱. جهت گیری علم اقتصاد
۲. کارکرد علم اقتصاد
- الف- تاثیرگذاری موضوعات اقتصادی بر فرایندهای سیاسی
- ب- افزایش مطالبات رفاهی جامعه
۳. موضوعات علم اقتصاد
- الف- موضوعات علم اقتصاد بر اساس نگرش آدام اسمیت
- ب- موضوعات علم اقتصاد بر اساس نگرش پل ساموئلسون
- ج- موضوعات علم اقتصاد بر اساس نگرش اقتصاددانان معاصر
۴. سوالات و دغدغه های اقتصاددانان
۵. علم اقتصاد به عنوان موضوع بین رشته ای
۶. کالاهای سرمایه ای در علم اقتصاد
۷. مقایسه کالاهای اقتصادی و کالاهای سرمایه ای
۸. کارکرد کالاهای سرمایه ای
۹. برنامه ریزی و سیاست اقتصادی
۱۰. روش تحلیل موضوعات اقتصادی

قسمت دوم : قوانین و قواعد علم اقتصاد

۱. قانون عرضه و تقاضا
۲. قانون کمیابی در علم اقتصاد
۳. قانون بازده نزولی
۴. قانون افزایش هزینه‌ها
۵. قانون اشتغال کامل
۶. نظریه آلفرد مارشال
۷. دست نامرئی بازار آزاد اقتصادی
۸. قانون جانشینی در اقتصاد کلاسیک
۹. قانون کریشام
۱۰. قانون انجمن
۱۱. قانون وحدت قیمت‌ها
۱۲. قانون تعادل بازار

قسمت سوم : موضوع علم اقتصاد

۱. نقش پول به عنوان موضوع محوری علم اقتصاد
۲. نقش پول به عنوان ابزار مبادله اقتصادی
۳. نقش پول به عنوان شاخص ارزش اقتصادی
۴. نقش پول به عنوان ذخیره ارزش اقتصادی

قسمت چهارم : سیاست و قانون عرضه

۱. قانون عرضه
۲. منحنی عرضه
۳. سیاست و عرضه کالا

قسمت پنجم : سیاست و قانون تقاضا

۱. قانون تقاضا
۲. منحنی تقاضا
۳. تقاضای خریدار و بازار
۴. سیاست و تقاضا کالا

قسمت ششم: تعادل در بازار آزاد اقتصادی

۱. نظریات رفتار مصرف کننده
  ۲. نظریات رفتار تولید کننده
  ۳. تعادل و رشد اقتصادی
- الف- تعادل بارویکرد کلاسیک؛
ب- تعادل بارویکرد نئوکلاسیک؛
ج- تعادل بارویکرد کینزی

قسمت هفتم: بازار اقتصادی و سیاست

۱. سیاست و بازار رقابتی
  ۲. سیاست و بازار انحصاری
  ۳. سیاست و بازار رقابت انحصاری
  ۴. انواع بازار اقتصادی
- الف- بازار دو قطبی
ب- بازار چند قطبی
ج- بازار با معادله سازش کامل (کارتل)

د- بازار با معادله سازش اتحادیه ای (تراست) "انحصاری"

قسمت هشتم: بررسی سیر تحول در مکاتب و نظریات اقتصادی

۱. بررسی نظریات اقتصادی مکتب میلیتی

۲. بررسی نظریات اقتصادی فیزیوکرات ها

الف- مفاهیم بنیادین مکتب لیبرالیسم کلاسیک

۱-الف- تقسیم کار اجتماعی

۲-الف- تحلیل ارزش اقتصادی

۳-الف- تحلیل توزیع درآمد

۴-الف- تحلیل انباشت سرمایه

ب- دستاوردهای مکتب لیبرالیسم کلاسیک

۱-ب- قانون رقابت در بازار آزاد اقتصادی

۲-ب- تعادل در شرایط رقابت کامل

منابع:

- ۱- بار، رمون (۱۳۶۷)، اقتصاد سیاسی، ترجمه منوچهر فرنگ، جلد اول، تهران: سروش.
- ۲- باربر، ویلیام جی (۱۳۷۰)، سیرانذیشه های اقتصادی، ترجمه حمید الله تیموری، تهران: انتشارات آموزش انقلاب اسلامی.
- ۳- برانسون، ویلیام (۱۳۷۸)، تئوری و سیاست های اقتصاد کلان، ترجمه عباس ساگرگی، تهران: نشرنی.
- ۴- توماس، کارولین (۱۳۸۲)، حکومت جهانی، توسعه و امنیت انسانی، ترجمه مرتضی بحرانی، تهران: پژوهشگاه مطالعات راهبردی.
- ۵- رایسنون، جون (۱۳۵۶)، مقدمه ای بر نظریه اشتغال، ترجمه احمد شهنانی، تهران: امیرکبیر.
- ۶- ساموئلس، پل (۱۳۴۶)، اقتصاد، ترجمه حسین سپینیا، جلد اول، تهران: بنگاه ترجمه و نشر کتاب.
- ۷- قدیری اصلی، باقر (۱۳۷۹)، کلیات علم اقتصاد، تهران: مرکز نشر سپهر.
- ۸- کاسلز، امانوئل (۱۳۷۰)، عصر اطلاعات و ظهور جامعه شبکه ای، ترجمه احد علیقلیان و افشین خاکباز، تهران: انتشارات طرح نو.
- ۹- مصطفی نژاد، عباس (۱۳۹۶)، مبانی علم اقتصاد و سیاست، تهران: نشر شریف.
- ۱۰- مصطفی نژاد، عباس (۱۳۹۷)، سیاست گذاری اقتصادی، مدل، روش و فرایند، تهران: انتشارات رخدانو.
- ۱۱- مصطفی نژاد، عباس (۱۳۹۷)، دولت و توسعه اقتصادی در ایران (باحذف و افزوده های جدید)، تهران: نشرنی.
- ۱۲- مصطفی نژاد، عباس (۱۳۹۷)، آسیب شناسی توسعه اقتصادی در ایران (باحذف و افزوده های جدید)، تهران: انتشارات اختران.
- ۱۳- مصطفی نژاد، عباس (۱۳۹۶)، اقتصاد سیاسی ایران، تهران: انتشارات دانشگاه تهران.
- ۱۴- ویلکین، پتر (۱۳۸۱)، اقتصاد سیاسی، ارتباطات جهانی و امنیت انسانی، ترجمه مرتضی بحرانی، تهران: انتشارات پژوهشگاه مطالعات راهبردی.